Openbaar Zaaknummer: 52834

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Vaststellen verstedelijkingsconcept

Voorgesteld besluit
de Gemeenteraad besluit:

Beslispunten
1. Het Verstedelijkingsconcept (deel 1) vast te stellen als basis voor de verdere samenwerking met de partners (rijk, regio's en provincies) op het gebied van verstedelijking, economie, bereikbaarheid, groen en leefbaarheid;
2. De ontwerpprincipes van dit concept door te vertalen naar het lokale omgevingsbeleid;
3. In te stemmen met de werkwijze en het principe van nadere gebiedsuitwerkingen (deel 2);
4. De Wijchense aandachtspunten naar voren te brengen bij de betrokkenen bij de Verstedelijkingsstrategie.

Toelichting

1. Inleiding

Er wordt gewerkt aan een Verstedelijkingsstrategie voor de regio Arnhem – Nijmegen en Foodvalley. Doel van de Verstedelijkingsstrategie is om de groei voor wonen en werken op een goede manier mogelijk te maken en tegelijkertijd de landschappelijke waarden en samenhang van onze Groene Metropool te versterken. De strategie maakt een consultatieronde langs de 26 gemeenteraden uit de regio's en provinciale staten van Gelderland en Utrecht.

Intussen (najaar 2021) wordt er verder uitwerking gegeven aan het concept met onder andere gebiedsuitwerkingen. Bij dit proces is Wijchen zowel bestuurlijk als ambtelijk vertegenwoordigd zodat de lokale aandachtspunten en ontwikkelingen worden ingebracht en de regionale aandachtspunten en ontwikkelingen weer mee terug worden genomen naar Wijchen. Om de gemeenteraad te informeren over de voortgang van dit traject, wordt er in overleg met Groene Metropoolregio een informatiebijeenkomst georganiseerd.

De strategie draait om het faciliteren van de groei in de regio én het tegelijkertijd versterken van de leefkwaliteit. Voor de (middel)lange termijn beschrijft de strategie welke voorwaarden en principes er zijn om te komen tot groei van wonen en werken. Tegelijkertijd moet dit bijdragen aan het versterken van mobiliteit, leefbaarheid en landschap om de typische balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit in de Groene Metropoolregio te versterken. Vandaar ook de titel '*Meer landschap, meer stad*'.

In het bestuurlijk overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) is eind 2019 met het Rijk afgesproken om voor de regio Arnhem - Nijmegen - Foodvalley te komen tot deze integrale verstedelijkingsstrategie in samenwerking met de provincies Utrecht en Gelderland, waterschappen en 26 gemeenten. In het najaar van

2020 hebben alle colleges in de regio's de Contourennotitie vastgesteld en de raden daarover geïnformeerd. Deze notitie beschreef de aanleiding, uitgangspunten en een eerste aanzet voor het ontwerpend onderzoek. Via regionale (raads)bijeenkomsten, webinars en lokale sessies zijn gemeenten geïnformeerd over de inzet en de voortgang op dit traject.

Met de voorliggende Verstedelijkingstrategie worden de principes voor een Groene Metropoolregio nu voorgelegd. De strategie bestaat uit twee delen:

- Deel 1: Het Verstedelijkingsconcept, waarin voor alle bouwstenen ontwerpprincipes zijn neergelegd.
- Deel 2: Gebiedsuitwerkingen waarbij in acht gebieden (waarvan drie sleutelgebieden) de ontwerpprincipes toegepast en vertaald worden. Dit onderdeel geeft op zowel de gebieds-uitwerkingen als de werkwijze al een aanzet. Dit onderdeel wordt nader uitgewerkt.

De samenwerking zal bekrachtigd worden met een zogenoemd Verstedelijkingsakkoord. In dat akkoord staan de afspraken voor de verdere samenwerking volgens de principes van het verstedelijkingsconcept, de fasering en de vereiste (onderzoeks)investeringen. De colleges zullen besluiten over dit Verstedelijkingsakkoord.

De Verstedelijkingsstrategie staat niet op zichzelf. Deze maakt onderdeel uit van één van de vijf opgaven van de nieuwe Groene metropoolregio Arnhem Nijmegen (de Groene Groei opgave). Daarnaast werken we in de regio Arnhem-Nijmegen aan de Woondeal, die een versnelling van de woningbouw beoogt op de meer korte termijn. Ook de Woondeal maakt onderdeel uit van de Groene Groei opgave. De resultaten van de RES 1.0 en het Regionaal Programma Werklocaties zijn meegenomen in het Verstedelijkingsconcept. Deze uitgangspunten bijten elkaar niet.

De Wijchense aandachtspunten

Er heeft in de zomer een ronde tafelgesprek plaatsgevonden met portefeuillehouders en inhoudelijk deskundige ambtenaren. Hierin is de Verstedelijkingsstrategie besproken, en hoe die zich verhoudt tot hoe we in Wijchen naar deze onderwerpen kijken. Hieruit zijn aandachtspunten naar voren gekomen, die we via zowel bestuurlijke als ambtelijke lijnen gaan delen met de betrokkenen bij de Verstedelijkingsstrategie. Zo blijven we als Wijchen aangehaakt bij de verdere uitwerking. Ook matchen we de Verstedelijkingsstrategie met de nog op te stellen Wijchense Omgevingsvisie en het Strategisch kompas / Wijchen2035 en vice versa.

Versterken Leefomgeving

Wijchen staat achter het streven om meer landschap en meer groen en recreatie dichtbij huis te realiseren (bijvoorbeeld door groene zones, zodat iedereen meer landschap ervaart in zijn of haar omgeving). Dit is een belangrijke behoefte die in de coronacrisis nog aan belang heeft gewonnen. We roepen op om te kijken naar de gebieden waar de agrarische functie en natuur een combinatie kunnen vormen, in plaats van deze functies naast elkaar te zetten.

<u>Aandachtspunten:</u>

- Bestaande woongebieden vergroenen.
- Nieuwe woongebieden met uitloopmogelijkheden in de directe omgeving.
- Behouden en waar mogelijk versterken bestaande natuurgebieden.
- Doorwaadbaar maken van landbouwgebieden waardoor deze een bijdrage kunnen leveren aan de leefbaarheid.

Mobiliteit

Aandachtspunten:
- De bereikbaarheid in de regio staat nu al onder druk, dit knelpunt wordt groter met de plannen voor woningbouw. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn niet mogelijk zonder bereikbaarheid.
- Station Wijchen-West kan een bijdrage leveren aan het ontlasten van de druk op de A50. Zeker als dat gecombineerd wordt met de verdubbeling van het spoortraject bij Ravenstein.
- Een OV hub in West kan een goede bijdrage leveren aan duurzame bereikbaarheid van de steden Nijmegen en 's Hertogenbosch.
- We vragen aandacht voor de thema's parkeren en parkeernormen in de integrale discussie over leefbaarheid, bereikbaarheid en groen.

Werken/economie
We herkennen ons in de thema's en de manier waarop we daar in Wijchen naar kijken.

Aandachtspunten:
- In het kader van duurzaam ruimtegebruik brengen we de mogelijkheid onder de aandacht om bestaande bedrijfsterreinen te benutten en vastgoed te herontwikkelen.
- Regionaal speelt de afweging tussen ontwikkelruimte voor bedrijven versus wonen. Houd er rekening mee dat voor bedrijven al wel ontwikkelruimte is toegezegd.

Wonen
Het is goed om te zien dat de Verstedelijkingsstrategie de regionale werkwijze rondom wonen zoals opgenomen in de Woondeal, de samenwerking met het Rijk, de regio, gemeente, woningcorporaties én marktpartijen omarmt. De thema's onder wonen zijn een voortzetting van waar we in Wijchen nu aan werken: nieuwe locaties moeten een aanvulling zijn op bestaande voorraad, we kiezen voor verschillende prijssegmenten en zetten in op betaalbare woningen. Ook hebben we aandacht voor de bestaande voorraad, de bestaande dorpen en kernen.
We kijken uit naar de ontwerpprincipes en het raamwerk zodat we aan de hand daarvan kunnen inzoomen, uitwerken en keuzes maken, zowel subregionaal als lokaal.

2. Doel en beoogd effect
Het deelnemen aan dit strategisch ruimtelijke traject maakt het mogelijk grote ruimtelijke opgaven (woningbouw, landschapsontwikkeling en recreatie, infrastructurele en mobiliteits-oplossingen en economische ontwikkeling) integraal en in nauwere samenwerking en met andere partijen te realiseren. Zodoende kunnen processen en projecten in gang worden die gezet die mede bijdragen aan de leefbaarheid van Wijchen. Uit het onderzoek blijkt immers dat een schaalsprong nodig is ten opzichte van de huidige opgave en vraagt samenwerking, gezamenlijk gewogen keuzes en afgestemde, gebundelde investeringen. De impact van de verwachte groeiopgave in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley geeft ook aanleiding tot het zoeken van partnerschap met rijk en provincies.

Het beoogd effect is om met de strategie de groei te accommoderen en tegelijkertijd de groene leefkwaliteit te versterken zodat het winst oplevert voor alle inwoners en bedrijven.

Argumenten

1.1 De vier bouwstenen verwoorden de integraliteit
Met het vaststellen van het Verstedelijkingsconcept (deel 1) worden de ontwerpprincipes uit de vier bouwstenen inspiratie en vertrekpunt voor lokale keuzes. Daarbij vormen de ontwerpprincipes de leidraad voor het beargumenteren van de gemaakte keuzes.

1.2 De integrale opgave kan alleen samen worden uitgevoerd
We willen een aantrekkelijke leefomgeving creëren door de randvoorwaarden te stellen voor het faciliteren van de groei voor wonen en werken. Daarbij hoort het maken van integrale keuzes. Een aantal opgaven overstijgt gemeentegrenzen. Andere opgaven krijgen alleen het juiste gewicht door agenda's te bundelen. Samenwerking met partners is daarom noodzakelijk voor een aantal opgaven, zowel ruimtelijk als financieel. Hiermee wordt de impact van deze ingrepen en investeringen vergroot.

2.1. In de gebiedsuitwerkingen wordt de opgave concreet gemaakt
Op de schaal van deze gebieden zijn afspraken te maken op uitvoeringsniveau, kan gekozen worden voor het betrekken van de meest relevante partners afhankelijk van de opgave en is afweging van strijdige ontwerpprincipes het beste mogelijk.

2.2. De werkwijze bekrachtigt de meerjarige strategische samenwerking
Met het ondertekenen van een Verstedelijkingsakkoord weten wij ons verzekerd van steun en partnerschap in grote ruimtelijk keuzes, ingrepen en investeringen. Vanzelfsprekend blijft uw raad hierover nadrukkelijk geïnformeerd.

3.1. Het lokale omgevingsbeleid is leidend voor uiteindelijke locatieontwikkeling
Door het opnemen van de ontwerpprincipes in de eigen omgevingsvisie en het doorwerken in de bestemmingsplannen/het omgevingsplan worden de uitgangspunten in de lokale instrumenten verankerd. De recente consultatieronde bij gemeenteraden heeft input opgeleverd ter verbetering van keuzes of worden meegenomen naar de gebiedsuitwerkingen en/of het verstedelijkingsakkoord.

Kanttekeningen en risico's

1.1. Het verstedelijkingsconcept bindt de samenwerking tussen overheden
Meedoen met de strategie betekent dat een gemeente de taak op zich neemt om zich naar haar partners te verantwoorden op haar ruimtelijke beleid binnen de verstedelijkingsopgave. Bijvoorbeeld locatiekeuzes of locatie-uitwerking op basis van de ontwerpprincipes. Hierbij komt dan wel de meerwaarde van een krachtig verband en gezamenlijke (investerings)agenda voor onze plek in de Groene Metropool. Zo werken we effectief aan realisatie van de gestelde ambities.

2.1. De gebiedsuitwerkingen zijn te inhoudelijk
Onze gezamenlijke regio heeft een bijzonder karakter. Kenmerkend is het groene karakter waarbij stedelijkheid verspreid is (polycentrisch) en bovendien per deelgebied van elkaar verschilt. Mede omdat de gezamenlijke regionale agenda (concept april 2021) nog

groeiende is, ontbreekt soms nog relevante informatie en is het moeilijker passende oplossingen voor te stellen. Met inzoomen in gebieden wordt deze lacune verholpen. Daarvoor wordt nu een eerste aanzet gegeven die ruimte geeft voor verdere inhoudelijke verdieping en maatwerk. Door deze richting te kiezen ontstaat een hechtere en nauwere samenwerking tussen de betrokken partners in het deelgebieden. Daarnaast worden zo mogelijk andere trajecten in de samenwerking geïntegreerd. Inclusief het waar mogelijk koppelen aan relevante (rijks-)onderzoeken.

3.2. Formatieproces kan leiden tot verstedelijkingsakkoord in voorjaar 2022
Het feit dat er nog een demissionaire kabinet is, kan ertoe leiden dat het sluiten van een akkoord niet mogelijk zal zijn in het najaar van dit jaar. Het risico is daarom aanwezig dat sluiten van het akkoord mogelijk doorschuift naar begin 2022. Omdat het akkoord dient als basis voor een langjarige samenwerking, leidt dit niet tot onoverkomelijke problemen. Wellicht biedt het juist extra kansen doordat opgaven in de gebiedsuitwerkingen door de extra tijd nog scherper geagendeerd kunnen worden.

3.1. De strategie vereist mogelijk actualisatie van reeds vastgestelde kaders
Samenwerking in de regio is vrijwillig, ook in het geval van de Verstedelijkingsstrategie. De strategie biedt de mogelijkheid door ontwerpprincipes in de eigen omgevingsvisie op te nemen (of te handhaven) en vervolgens doorwerking te geven in het omgevingsplan worden om uitgangspunten te verankeren in de lokale context. Mogelijk leidt dit tot aanpassing(en) van het lokale ruimte beleid. Doordat de meeste gemeenten actief zijn met hun nieuwe omgevingsbeleid (of actualisatie in de komende periode) is het echter goed mogelijk deze ontwerpprincipes nu te incorporeren.

Alternatieve beleidskeuzes
De Verstedelijkingsstrategie is inmiddels een vaste vorm voor integrale rijk-regio samenwerking. Deze samenwerking met alle partners maakt het mogelijk om op regionale schaal integraal samen te werken aan ruimtelijke opgaven en wensen die ten goede komen aan alle inwoners en bedrijven. Juist op deze manier wordt het mogelijk een samenhangende en kansrijk ruimtelijke agenda in te vullen met alle overheidspartners.

Het alternatief bestaat uit veel verschillende losse afspraken en trajecten. Hierbij bestaat het risico dat er weinig samenhang bestaat tussen sectorale onderwerpen of tussen gelijkwaardige gebieden, mogelijk ontstaan er zelfs concurrerende belangen. Tegelijkertijd zijn individuele belangen en vraagstukken in hun aanvragen kwetsbaarder door het ontbreken van massa en uniformiteit. Deze benadering biedt ook geen kansen kwesties rondom verstedelijking met impact die gemeentegrenzen overschrijdt

Participatie
Het Verstedelijkingconcept waarin de ontwerpprincipes centraal staan is bovenal een belangrijke basis voor de samenwerking tussen de partners (rijk, provincie en beide regio's). Het afwegingskader komt op lokaal niveau in beeld bij locatiekeuzes en nadere uitwerking. Bij deze besluitvorming is inwonersparticipatie van toepassing. Bij het opstellen van de Verstedelijkingsstrategie zijn daarom inwoners niet direct betrokken. Wel zijn regionale stakeholders zoals private partijen en maatschappelijke organisaties) geïnformeerd over de strategie. De provincie Gelderland heeft in het gehele gebied op inhoudelijke vraagstukken een inwonerpeiling uitgevoerd. Dit geeft op hoofdlijnen inzicht

hoe inwoners denken over de uitdagingen bij verstedelijking en hoe zij die prioriteren. Dergelijke uitkomsten kunnen bouwsteen zijn voor (het gesprek over) verdere gebiedsuitwerkingen en lokale toepassing.

Communicatie
Vanaf de contourennotitie is met regelmaat informatie gedeeld over de te doorlopen stappen en het belang van deze samenwerking. Via regionale (raads)bijeenkomsten, webinars en lokale sessies zijn gemeenten geïnformeerd over de inzet en de voortgang op dit traject. *[Optioneel: Recent is de raad geconsulteerd over de ontwikkeling van de Verstedelijkingsstrategie.]* In het vervolgtraject is met name rondom belangrijke mijlpalen (behandeling Bestuurlijk Overleg Leefomgeving en Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT), ondertekening Verstedelijkingsakkoord) externe communicatie voorzien.

Kosten, baten en dekking
De kosten van het traject worden gedragen door alle deelnemende partners (bijdragen van de regio's, provincies en het Rijk). De gemeentelijke bijdrage aan de Verstedelijkingsstrategie is verwerkt in de gevraagde bijdrage voor de opgave Groene Groei van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen, die voorligt in de begrotingsbehandeling in het najaar.

De samenwerking na het akkoord zal leiden tot gerichte en gezamenlijk afgewogen onderzoeken, investeringen en ontwikkelingen bijvoorbeeld in mobiliteitsoplossingen en ontwikkellocaties. In veel gevallen is daarbij het budgetrecht van de raad van toepassing. Indien van toepassing komen wij voor kaderstelling bij uw raad terug.

Vervolgstappen
Binnen de gestelde kaders kunnen de colleges (in regionaal verband) werken aan afspraken met het Rijk over de beoogde verstedelijking en de daarbij horende condities (zoals volgordelijkheid, financiering en rolneming) op het gebied van leefomgeving, bereikbaarheid en economie. Wanneer de concept-afspraken gereed zijn stellen alle colleges deze vast, waarna ze worden bekrachtigd in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (gepland eind november 2021, maar mogelijk wordt dit verplaatst naar een later moment). Na het sluiten van het Verstedelijkingsakkoord worden de colleges, raden en staten verder geïnformeerd over de strategie, het akkoord de uitkomsten van het overleg en de vervolgstappen. Als in het akkoord zaken worden afgesproken die raken aan budgetrecht of leiden tot beleidsrijke wijzigingen, wordt de raad hierbij betrokken voordat besluitvorming plaats heeft.

Op basis van het akkoord wordt verder samengewerkt in gebiedsgerichte uitwerkingen (in de acht deelgebieden), waar we daadwerkelijk tot ruimtelijke ontwerpen komen waar belangen worden afgewogen. De samenhang van deze gebiedsuitwerkingen met andere lopende ruimtelijke trajecten is nog een punt van aandacht. Waar mogelijk worden doelen gecombineerd, om daarmee losse trajecten en bestuurlijke drukte te voorkomen.

Bijlagen
- Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley 2040 (concept, 30 juni 2021), bestaande uit:
  - Verstedelijkingsconcept (deel 1)
  - Werkwijze en aanzet gebiedsuitwerkingen (deel 2)
- Onderzoek Kieskompas 'Ruimte voor uitdagingen - verstedelijking' (28 juni 2021)